

40 jaar na zijn vroegtijdig heengaan

BERTINO, EEN ONVERGETELIJKE OOSTENDSE VOLKSZANGER

door Roger JANSOONE

“ Leve de leute, het verdriet komt vanzelf! “ (Bertino)

Nu reeds ruim 40 jaar geleden overleed Albert Lingier, alias Bertino, nog in de bloei van zijn leven, slechts 54 jaar oud (of jong?). Voor iedere rechtgeaarde Oostendenaar is en blijft hij een stuk Oostendse geschiedenis. Zijn leven was – zoals in het geval van Mozart – weliswaar vrij kort maar toch ook rijk gevuld. Hij was natuurlijk geen Mozart doch op plaatselijk muzikaal vlak heeft hij als volkszanger een onuitwisbare indruk nagelaten. Vandaar dan ook deze terugblik op deze unieke carrière in het Oostends wereldje van muziek, zang, variété en ontspanning.

Albert Lingier werd tijdens de Eerste Wereldoorlog geboren in Glasgow op 1 september 1915 (andermaal een “hint” naar mijn artikelenreeks in “De Plate” over de “Belgian refugees” in Schotland tijdens W.O.1). Hij was de jongste uit een gezin van vier kinderen. Teruggekeerd in Oostende, vond het gezin Lingier een onderkomen in het Visserskwartier, wat bepalend zou zijn voor de loopbaan van de toekomstige Bertino. Het Visserskwartier was toen nog echt zoals de naam het aanduidt, namelijk de buurt waarin de toenmalige vissersbevolking grotendeels was gevestigd, doorgaans in huurkazernes en andere minder aantrekkelijke onderkomens, maar dan toch een gezellige buurt “bie uus aan ’t zeetje” waar er veel leute en plezier werd gemaakt, ook al was er toen nog veel armoede en miserie.

In de “Scala” werden volkse operettes opgevoerd (voorlopers van de “Oostendse Revue”) en dat was voor Albert een eerste kennismaking met het wereldje van het volkse vermaak en een inspiratiebron voor zijn toekomstig repertoire. In 1937 huwde hij met Gabriela Dekeyser en vestigde hij zich in het Westerkwartier, waar hij zich weldra zou kunnen uitleven als een spilfiguur in het ontspanningsleven. Zijn slagzin was “Leve de leute, het verdriet komt vanzelf!”. Toen de oorlog uitbrak, werd hij aangeworven bij de Oostendse Brandweer, wat voor hem een vaste baan en een vast inkomen betekende, ook al was dat inkomen eerder aan de lage kant (wat toen bij zowat iedereen het geval was). Oorlog en bezetting betekenden voor hem tevens zijn doorbraak in het amusementsleven, want precies in die kommervolle omstandigheden had men meer dan ooit behoefte aan een beetje ontspanning en gezelligheid.

De “zangcrochets” vielen toen bij het publiek fel in de smaak. In 1940 nam hij deel aan een dergelijke zangwedstrijd in danszaal “Casanova” in de Langestraat. Hij kaapte er de eerste prijs weg, ten bedrage van 250 F (een mooie som in een tijd toen de meeste werknemers nog niet eens duizend frank per maand verdienden), én een contract om gedurende een week dagelijks op te treden in de “Casanova” voor 50 F per avond. Meteen was Bertino gelanceerd en werd hij alom in Oostende gevraagd, en dit met steeds stijgend succes.

Bertino trad steeds op in dezelfde “outfit” : een avondrok met een strikje (in het Oostends een “schuufelette”) en een strooien hoed zoals zijn idool Maurice Chevalier, met daarbij steeds een sigaret in een “puupesteert”(dat continu roken zou hem later wel fataal worden). Hij zong doorgaans in cafés en danszalen, wat bij de meeste succeszangers slechts een tussenfase was naar het wereldje van revue, cabaret en variété. Maar niet voor Bertino die tevreden was met zijn eigen optredens en die vooral oog had voor het geleidelijk opbouwen van een eigen repertoire, toegespitst op het komische genre. Want lachen is gezond, en dat had hij goed begrepen. Zijn publiek kreeg dan ook wat het van hem verlangde, met als resultaat volle zalen en een toenemend succes. Elke zondag hield hij een middagmatinee in café “Chez Prosper”, het stamcafé van de Oostendse

loodsen (in de Alfons Pieterslaan 46). Hij werd muzikaal begeleid door trompettist Roland Depoorter en door drummer Henri. Een veel gevraagd nummer was "Gerantsoeneerd" (op de zangwijze van "Bellami"), een lied waarin hij de perikelen rond de ravitaillering op de korrel nam. De eerste strofe klonk als volgt :

Vroeger aten wij ons buikje vol
met een grote biefstuk of wat schol
maar we hebben dat nu afgeleerd
want we zijn nu allemaal gerantsoeneerd.
We worden kunstenaars in het vak
en van niks maken we een goed gebak
en de zegels worden bewaard als een grote schat!

Na de oorlog had Bertino het nogal lastig om zijn draai te vinden in de sterk gewijzigde smaak van het publiek. De Engelse en Amerikaanse invloeden overspoelden West-Europa ... en voor onze artiesten was het wel eventjes aanpassen aan die snel en sterk gewijzigde toestanden. Het epicentrum van het Oostends ontspanningsleven verlegde zich nu naar de zaal "Het Wit Paard" op de Van Iseghemlaan, een soort van tussenstadium voor een publiek dat het café chantant ontgroeid was maar de stap nog niet wilde zetten naar het Casino/Kursaal.

Bertino zag het hier niet zitten en reageerde tegen deze nieuwe trend door "bonte avonden" in te richten met uitsluitend Oostendse artiesten, een combinatie van liedjes, sketches, grappen en andere vormen van entertainment (het nieuwe woord voor ontspanning). Deze pogingen slaagden slechts ten dele omdat de naoorlogse samenleving nu eenmaal een totaal andere wereld geworden was, en niet alleen bij de jongeren. Omdat zijn optredens niet duur waren, werd Bertino wel nog vrij veel gevraagd in het verenigingsleven, voor feestjes en speciale evenementen. Alzo bleef hij een graag geziene gast, maar niettemin geraakte hij stilaan wat op de achtergrond, niet in het minst ook omdat hij steeds meer tijd en energie begon te stoppen in de meer succesvolle revues van "Ali Baba en de 40 Rovers".

Maar 1953 was voor hem een nieuw keerpunt, ditmaal niet door een nieuwe oorlog ... doch door de grote overstromingsramp van 1 februari 1953.

Die overrompelende gebeurtenis inspireerde hem tot het schrijven van zijn "Ostende oender waoter", zijn meest gekend en nog steeds gezongen lied, al even bekend en geliefd als "Op de Vissemarkt sien ik geboren". Het lied (op de wijs van "La petite diligence") werd geschreven met een lach en een traan, een volkse humor die de Oostendenaar steeds heeft aangesproken en die dan ook een verklaring is voor het fantastisch succes van deze muzikale voltreffer.

"Ostende oender waoter" werd uitgegeven op een 78-toerenplaat via de platenfirma Olympia, eigendom van en gerund door het echtpaar Janssens uit Brussel. Hun jacht lag in de Oostendse jachthaven, zodat zij nogal vaak in Oostende vertoefden en vrij goed vertrouwd waren met het plaatselijk milieu. Vooral mevrouw Janssens had de nodige "flair" om plaatselijk aankomend talent op te sporen, hun muziek en zang op plaat te brengen en in een beperkte oplage en in een eerder beperkte kring te verspreiden. Dit bracht weliswaar niet veel op voor de platenfirma ... maar de zangers zelf waren best tevreden met een kleine gage (ze kregen twee frank per verkochte plaat!) en hun reiskosten naar de studio in Brussel werden terugbetaald.

De opname in de studio in Brussel kwam tot stand onder begeleiding van professionele muzikanten die de gewoonte hadden aangekweekt om zich moeiteloos aan te passen aan allerlei zangers uit de vier windstreken. Hierdoor konden ook instrumenten gebruikt worden (zoals het Hammond-orgel

en de drum) die toen in Oostende nog niet of nauwelijks bekend waren, waardoor uiteraard aan het lokaal lied een bijzonder cachet kon verleend worden.

Het succes van "Oostende oender woater" was zo overrompend en onvoorzien dat er niet minder dan zes uitvoeringen werden opgenomen, waarvan vijf bij Olympia in Brussel en één bij Marlein in Oostende. De meeste afnemers waren café-uitbaters uit Oostende en de kuststreek, maar ook de plaatselijke bevolking (toen nog niet zo tuk op platen, want wie had toen al een platendraaier?) liet zich niet onbetuigd en kocht gretig deze onverbiddelijke tophit (en voor het antikwariaat later hebben ze hierbij geen slechte zaak gedaan). Het ging hierbij uiteraard niet om de melodie maar wel om de tekst, een uniek staaltje van die authentieke Oostendse volkshumor, dat tikkeltje zelfspot om de eigen miserie, met een lach en een traan, niet zeuren maar intussen toch voortzeuren, een innerlijke tegenstrijdigheid die typisch Oostends is ... en dus van alle tijden. Iedere rechtgeaarde Oostendenaar kent allicht nog steeds de eerste strofe en het refrein van "Oostende oender woater" :

Wien peister nog op deze dag
Oostende oender woater!
't Was zeker e nat beslag,
die storm da was e flaoter.
In veel huuzen en cafees
was ter leute of rust.
't Waoter kwaamt toe boven de canapee
en oender 't bedde geklust!

't Waoter kwam binnengelopen ,
we wierden nat an uuze pooten
en de kelders met da spul
liepen boem héelegan vul.
Zelfs de vlooiën en de vienken
mosten spriengen of verdrienken
en de ratten – 't was komiek –
vierden kermesse in het sliëk!
't Schonste van de grap
't woater was nat,
je kost in de straoten roeien
en an de Vissemarkt, da was e twa appart,
liepen de wuuvers gelijk oede koeien.
Met hunder rokken tegen hunder kieten,
ze n'aan gin nagel mi voer op te bieten!
Geef ons heden uus dagelijks brood
moar osjeblijf gin wotersnood!

Maar niettemin liep Bertino's carrière stilaan ten einde. Hij kon nog wat teren op zijn succes doch werd allengs een vergane glorie die enkel nog gevraagd werd bij bijzondere gelegenheden en initiatieven. Bij de bejaarden bleef hij populair, een beetje een brok nostalgie naar een vervlogen tijd (die eigenlijk nog maar een recent verleden was). Maar de muziekmarkt werd ingepalmd door totaal nieuwe tendensen en smaken ... waarin de traditionele volkszanger uiteraard helemaal verloren liep. Het probleem van de volkszanger was eigenlijk het feit dat hij een typische vertegenwoordiger en drager was van volksvermaak en collectieve ontspanning via het groeps- en verenigingsleven. Doch de moderne amusementsindustrie richt zich tot het individu die in zijn vrije tijd alleen of in beperkt en zelf gekozen gezelschap een vrije keuze wil en kan maken uit een fenomenaal aanbod van allerlei aard. Ontspanning en vermaak moet je niet meer echt gaan opzoeken : een druk op de knop ... en je wordt ermee overspoeld!

OOSTENDS TONEEL

STEM BERTINO
OP DE VERKIEZING VAN PRINS KARNAVAL 1969

8 februari, Feestpaleis Oostende
De populaire Oostendse volkszanger sedert 1923

BERTINO

Steeds de Fierro geweest, en nog, op gebied van Liefdadigheid, voor IBIS, Carolinenhof en Gotschalck, schrijver van 1200 Oostendse liedjes en verscheidene revues, en van de volksoperette «Visserliedjes», waarvan 11 opvoeringen plaats grepen. Met voor Bertino te stemmen, dankt U hem voor de moraal die hij hoog hield tijdens de bezetting, voor de zoveel liefdadigheidsactiviteiten en de honderden liedjes die hij zelf schreef en zong voor de Oostendenaars.

VERGEET HET NIET :

STEM BERTINO
ONZE PRINS KARNAVAL 1969 !

Bertino als kandidaat Prins Carnaval

Nagenoeg samen met zijn carrière eindigde ook het leven van Bertino. Hij werd ernstig ziek en op 2 mei 1969 overleed hij in het ziekenhuis, slechts 54 jaar oud, en - ironie van het lot - kort nadat hij in een laatste opwelling van overmoed vergeefs campagne had gevoerd voor de titel van Prins Carnaval 1969.

Vrij jong gestorven, maar wel na een rijk gevuld leven en een onvergetelijke loopbaan in het Oostends ontspanningsleven. Zijn betekenis is dan ook niet enkel van muzikale aard doch is tevens onlosmakelijk verbonden met bepaalde perioden in de recente geschiedenis van Oostende. Zo is hij bijvoorbeeld niet weg te denken uit de wel zeer aparte geschiedenis van het Oostends ontspanningsleven tijdens de bezetting ... en is hij uiteraard al evenmin weg te denken uit die

dramatische episode van "Ostende oender waoter". Zeeland was ook "oender waoter" (en nog veel meer dan Oostende) maar toch is daaraan niet een zinnebeeldige figuur verbonden in de aard van Bertino. Dat heeft allicht alles te maken met die typische Oostendse volksaard ... waarvan Bertino ongetwijfeld bij uitstek een vertegenwoordiger was én een klankbord.

In dat opzicht mag Bertino voorzeker een plaatselijke historische figuur genoemd worden en verdient hij een ereplaats in die lange rij van Oostendenaars die Oostende groot en tegelijkertijd ook apart gemaakt hebben. Er zijn intussen velen van elders "aangespoeld" in Oostende ... en ook zijn er heel wat (niet enkel jongere) Oostendenaars die hun plaatselijke geschiedenis niet of nauwelijks kennen ... en dat verklaart wellicht waarom – meer bepaald in de nieuwe stadswijken - namen van straten en pleinen in Oostende veelal ongelooflijk banaal zijn, terwijl anderzijds de meeste namen uit de lange, veelzijdige en rijke geschiedenis van Oostende schitteren door afwezigheid!

Aanvankelijk werd die trend ongetwijfeld ingezet door de neerbuigende houding van de toenmalige bourgeoisie (zo fel gehegeld door Ensor!) tegenover al wat volks was en dus "ordinair". Maar, hoe dan ook, de naam van Bertino zal ongetwijfeld altijd blijven voortleven in het hart en de ziel van de rasechte Oostendenaar, en zijn "Ostende oender waoter" zal zeker af en toe nog wel eens gezongen worden!

Hij heeft aldus zijn plaats ingenomen in de lange galerij van Oostendse volkszangers, toondichters en tekstschrijvers, zoals Louis Vanden Eeckhaute, Jan Van Wulpen, Prosper Alleene, Julien Bullaert, Leonard Reynaerts, Irma Westerlinck, Jan-Frans Van de Weghe, Jef Keurvels, Jerome De Poorter, Herman Moerman, Raymond Huilmand (alias Jo Deensen), Freddy Feys, Roger Vandenberghe, de te vroeg gestorven Lucy Monty (Lucienne Bollenberge), Lucy Loes (Lucienne Vanbesien, de uiteindelijk alom erkende "Koningin van het Visserslied") en nog een aantal anderen.

En niet te vergeten: daar was ook nog de maritieme heemkundige Jef Klausing die niets onverlet heeft gelaten om een aantal vroege uitingen van deze onvervalste Oostendse liederenschat voor het nageslacht te bewaren.

ILLUSTRATIE : affiche "Stem Bertino" voor de verkiezing van Prins Carnaval 1969